دانستنی‌ها
شهروند ۶
شنبه ۱۳ بهمن ۱۳۹۷ | سال ششم | شماره ۱۶۱۲
www.shahrvand-newspaper.ir

بسیاری از داروهای مورد استفاده بدون نسخه از جمله داروی ضد سرفه، سرماخوردگی، آنفلوآنزا و زکام باعث گیجی ناخواسته می‌شوند که ممکن است رانندگی را با مشکل روبه رو کند.

پرتره

بزرگ عرصه داستان‌نویسی

اگر بخواهیم یک نویسنده را که به اندازه صادق هدایت در رشد و اعتلای هنر داستان‌نویسی نوین ایرانی موثر بود، نام ببریم بدون هیچ شکی باید به بزرگ علوی اشاره کنیم. بزرگ علوی بخش بزرگی از عمر خود را در کشور آلمان زیست اما این موجب نشد از تاثیرش در پهنه ادبیات ایران کاسته شود. او در مدت دوری از ایران به ترجمه، نقد و فرهنگ‌نامه‌نویسی مشغول بود و در همین دوران چند اثر ادبی آلمانی را به فارسی برگرداند. «چشم‌هایش»، «سالاری‌ها»، «میرزا»، «موریانه»، «گیله‌مرد» و «روایت» از جمله مهمترین آثار بزرگ علوی در حوزه داستان و رمان هستند. سیدمجتبی آقابزرگ علوی، معروف به بزرگ علوی، نویسنده، روزنامه‌نگار و از استادان برجسته زبان فارسی ۱۱۵ سال پیش در چنین روزی، برابر با ۱۳ بهمن ۱۲۸۲ خورشیدی، در محله چاله‌میدان تهران به دنیا آمد.

تذکره

مدافع مطبوعات

برای روزنامه‌نگارها و ایضاً روزنامه‌خوان‌هایی که رونق مطبوعات ایران در فاصله سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۷۸ خورشیدی را به خاطر دارند نام احمد بورقانی چیزی بیش از یک معاون مطبوعاتی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دولت اصلاحات است؛ اما احمد بورقانی که امروز یازدهمین سالروز درگذشت اوست، قبل از برعهده‌گرفتن سمت معاونت مطبوعاتی وزیر ارشاد وقت در سال ۱۳۷۶ به عنوان سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ (از سال ۱۳۶۶ تا پایان جنگ) و سرپرست دفتر خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل (ازسال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۱) شناخته می‌شد. بورقانی که خود روزنامه‌نگاری برجسته بود، فعالیت خبرنگاری‌اش را از تیرماه ۱۳۵۹ در خبرگزاری جمهوری اسلامی (پارس سابق) آغاز کرد و در سال ۱۳۶۳ سردبیر ارشد این خبرگزاری شد. او پس از استعفا از سمت معاونت مطبوعاتی ارشاد در بهمن سال ۱۳۷۷، در سال ۱۳۷۹ به عنوان نماینده مردم تهران وارد مجلس ششم شد و پس از پایان دوران وکالت مجلس شورای اسلامی، دوباره به فعالیت‌های فرهنگی پرداخت. احمد بورقانی سرانجام ۱۱ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۳ بهمن ۱۳۸۶ خورشیدی بر اثر سکته قلبی در ۴۸ سالگی درگذشت.

فوکوس

واحدهای زرهی ارتش سرخ در حال حرکت به سوی مرز - ۱۹۸۹

۳۰ سال پیش در چنین روزی، برابر ۲ فوریه ۱۹۸۹ میلادی، آخرین گردان‌های ارتش اتحاد جماهیر شوروی از مرز گذشته و خاک افغانستان را پس از ۱۰ سال اشغال نظامی ترک کردند.

فرجام

فیلسوف ریاضیدان

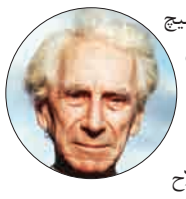

در میان فلاسفه عصر جدید هیچ فیلسوفی به اندازه برتراند راسل سرش برای دعوا درد نمی‌کرد! مخالفت با آدولف هیتلر، مبارزه با استبداد استالینی، اعتراض به جنگ ویتنام و حمایت از خلع‌سلاح هسته‌ای گوشه‌ای از فعالیت‌های این فیلسوف پیشتاز قرن بیستم در طول حیاتش است. برتراند راسل فیلسوف و منطق‌دان انگلیسی که ۴۹ سال پیش در چنین روزی، برابر ۲ فوریه ۱۹۷۰ میلادی در ولز درگذشت، از معدود فیلسوفانی است که جایزه نوبل ادبیات را نیز دریافت کرده است. از راسل در کنار گوتلوب فرگه و لودویگ ویتگنشتاین، به‌عنوان بنیان‌گذاران فلسفه تحلیلی یاد شده است. راسل نه در حرف بلکه در عمل یک فعال ضد جنگ و از مخالفان سرسخت امپریالیسم به شمار می‌رفت تا جایی که در طول جنگ جهانی اول به دلیل همین عقاید و فعالیت‌ها از دانشگاه اخراج شد. جالب است بدانید راسل ریاضیدان چیره‌دستی هم بود و پارادوکس راسل که منجر به تعمیق و گسترش نظریه مجموعه‌ها شد از جمله دستاوردهای او در علم ریاضی است. از برتراند راسل مقالات و کتاب‌های بسیاری برای علاقه‌مندان فلسفه به جای مانده است.

دژاوو

شیعیان بحرین و آل خلیفه

با تأیید حکم حبس ابد شیخ علی سلمان رهبر مخالفان شیعه بحرین از سوی دیوان عالی این کشور مشخص شد که حکومت آل‌خلیفه هیچ تمایلی به حل‌وفصل مشکلات خود با شیعیان این کشور ندارد. این درحالی است که شیخ عیسی قاسم رهبر شیعیان بحرین نیز که این روزها برای معالجه در لندن به سر می‌برد ۲سال پیش از سوی وزارت کشور بحرین به دلیل آن‌چه خروج از وظایف شهروندی و همزیستی مسالمت‌آمیز، تعمیق مفاهیم طائفه‌گری، مخالفت با قانون اساسی و نهادهای دولتی و ایجاد تفرقه در جامعه خوانده شده بود، سلب تابعیت شده و مشخص نیست بعد از اتمام مراحل درمان اجازه ورود به کشور خود را داشته باشد. وقتی حکومت بحرین شیخ علی سلمان و شیخ عیسی قاسم که حتی متحدان و دوستان سنتی رژیم آل خلیفه نیز آنان را مخالفانی میانه‌رو می‌شناسند تحمل نمی‌کند، انتظار سر برآوردن گروه‌های مبارز در این کشور اتفاقی است که آگاهان سیاسی دیگر برای رد آن دلیل و برهانی ندارند و هر لحظه احتمال وقوعش را می‌دهند!

خلط نگرانی و دخالت

حکومت بحرین طی سال‌های اخیر همواره عادت داشته است که مشکلات خود با اکثریت شیعه این کشور را به گردن ایران بیندازد. بر طبق اسناد و مدارک تاریخی جزیره بحرین از زمان هخامنشیان جزوی از خاک ایران بوده و تنها به دلیل سیاست‌های استعماری انگلستان در خلیج فارس و البته بی‌کفایتی دولت وقت ایران، در دهه ۷۰ میلادی به‌عنوان یک کشور اعلام استقلال کرد.

از ریاض تا تل آویو

این حقیقتی است که اکثریت جمعیت بحرین را شیعیان تشکیل داده‌اند، اما کوچکترین نقشی در ساختار حکومتی این کشور ندارند. آل‌خلیفه تاکنون نشان داده است که برای حفظ قدرت مطلقه از هیچ کاری رویگردان نیست چه آن‌که در جریان اعتراضات موسوم به بهار عربی که دامنه آن به بحرین نیز کشید دست نظامیان عربستان را برای قلع و قمع معترضان باز گذاشت. اخیرا و در پی سخنرانی سیدحسن نصرالله نیز تنها مقام عربی که موضعی منفی و توهین‌آمیز در برابر رهبر حزب‌الله لبنان اتخاذ کرد، وزیرامورخارجه بحرین بود که به‌طور آشکار برای اسراییل حق دفاع در برابر حملات حزب‌الله قائل شد. چنین افسارگسیختگی در حمایت از رژیمی که حتی سازش‌کارترین سران عرب نیز با احتیاط وارد حیطه‌اش می‌شوند تنها نشان از یک موضوع دارد؛ سر رشته امور از دست حکومت آل خلیفه خارج شده و این رژیم برای بقا حاضر است به هر چیزی چنگ بیندازد، حال چه دامن ریاض باشد چه تل‌آویو!

معما

شاه‌اسماعیل دوم و سلطان محمد خدابنده

در کتاب تاریخ دوره راهنمایی و بخش مربوط به سلسله‌های پادشاهی ایران در فصل مربوط به سلسله صفویه، جمله‌ای کلیدی وجود داشت که همواره از آن در امتحانات ثلث و آخرسال سوال می‌آمد. جمله‌ای به این مضمون که: سلسله صفویه را شاه‌اسماعیل بنیان گذاشت، شاه‌طهماسب تثبیت کرد و شاه‌عباس به قدرت رساند. آن زمان به دلیل خلاصه‌بودن مطالب کتاب و عدم ذکر جزییات نمی‌دانستیم که لابه‌لای پادشاهی این سه شاه مقتدر، دونفر دیگر نیز برای مدتی بر تخت سلطنت دودمان صفوی تکیه زده‌اند و تصورمان این بود که اسماعیل و طهماسب و عباس پشت‌سر هم به قدرت رسیده‌اند، اما در واقع چنین نیست. در واقع پس از شاه‌طهماسب یکم دو پادشاه دیگر به قدرت رسیدند که کوچکترین شباهتی به اسلاف خود نداشتند. نخست شاه‌اسماعیل دوم و سپس سلطان محمد خدابنده که هر دو پسران شاه‌طهماسب یکم بودند.

تبعید و زندان، پاداش خودسری ولیعهد

امروز مصادف است با سالروز تاجگذاری شاه‌اسماعیل دوم که ۴۴۲ سال پیش در پی مرگ شاه‌طهماسب رخ داد. شاه‌اسماعیل دوم در واقع سومین پادشاه سلسله صفویه است که از ۹۵۵ تا ۹۵۶ خورشیدی به مدت یک‌سال‌ونیم بر ایران حکومت کرد. اسماعیل دومین پسر شاه‌طهماسب یکم و مادرش زنی از ایل ترکمان بود. این که چرا بعد از مرگ شاه‌طهماسب، محمد میرزا یعنی پسر ارشد شاه‌طهماسب به قدرت نرسید، دلیل واضح و مهمی داشت که همانا به نابینابودن او برمی‌گشت. اسماعیل دوم در زمان سلطنت پدرش طهماسب یکم به حکومت هرات فرستاده شده بود که دلیل این امر به خودسری‌های او و بی‌توجهی به دستوران پدرش برمی‌گشت، اما دور کردن او از مرکز حکومت نیز شاه‌طهماسب را از نگرانی درنیاورد و عاقبت شاه‌صفوی دستور زندانی کردن پسرش را صادر کرد. از شانس بد اسماعیل میرزا، شاه‌طهماسب رکورد پادشاهی در دودمان صفوی را با ۵۴ سال سلطنت شکست و او نیز مجبور شد ۲۰ سال تمام را در زندان سپری کند.

دخالت سران قزلباش در امر حکومت

پس از مرگ شاه‌طهماسب، امرای قزلباش به سراغ اسماعیل میرزا رفته و او را با عنوان شاه‌اسماعیل دوم بر تخت نشاندند، اما شاه‌اسماعیل دوم که به دلیل گذراندن سال‌های مدید در زندان خلق‌وخویی تند یافته بود، رسم احترام به بزرگان صفوی و سران قزلباش را اعتنایی نمی‌کرد و براساس اقوال تاریخی یک‌سال‌ونیم بعد از تکیه‌زدن بر سریر قدرت به دست امرای قزلباش مسموم شد و درگذشت. بعد از مرگ شاه‌اسماعیل دوم، برادر نابینای او محمدمیرزا با عنوان سلطان محمد خدابنده بر تخت نشست و ۱۰ سال حکومت کرد. محمد خدابنده به دلیل نابینایی کاملا در مشت سران قزلباش بود و از این جهت پادشاهی ایده‌آل برای بزرگان دولت صفوی به شمار می‌رفت. بعد از یک‌دهه حکومت، سلطان محمد خدابنده از سوی فرزندش عباس میرزا از قدرت کنار زده شد تا بدین ترتیب مقدمات سلطنت شاه‌عباس، مقتدرترین سلطان سلسله صفوی فراهم شود.

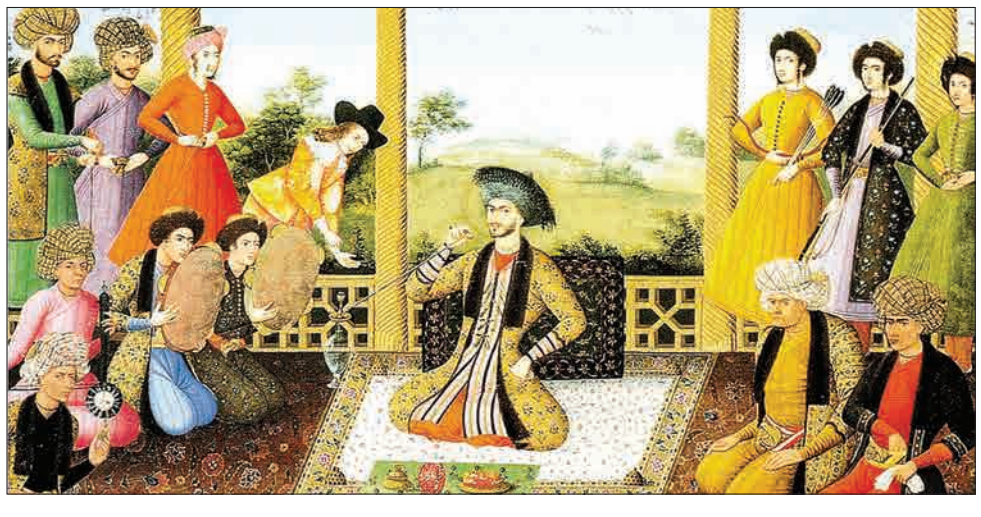

جدول شماره ۱۶۱۲

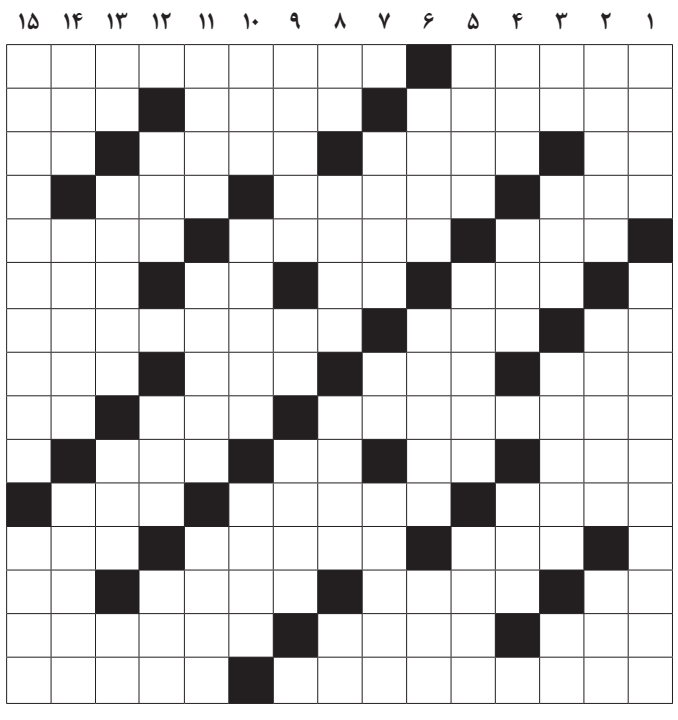

افقی

۱-بانوی بزرگزاده-سترون‌ساز فرهنگستان
۲- مجموع فرآورده‌های شیر- نمره عالی- لغزنده
۳-رها-پاکی-محصول ساوه-حرف فقدان
۴-کلاه پادشاهی-شایستگی-ولی
۵- دشمنی و قصد بد- پایتخت زیمبابوه- شکوه‌وعظمت
۶-بخشش و کرم-از مدیران دولتی- تکرار حرفی-رسوب
۷-قورباغه- یار زن- کنایه از هر چیز دراز و طولانی
۸- دشت مرکزی ایران- غربال- نیرومند- جنین به‌وسیله آن تغذیه می‌کند
۹-شعری با چند بند که هر کدام قافیه‌ای جداگانه دارد-انگور-الفبای موسیقی
۱۰-سخنان بیهوده-نفس خسته- هر یک از دو طرف صورت-فرمان سکوت
۱۱-درخشان-گنج-مزه سرکه
۱۲-ساک مدرسه-خواننده-سلاح کاشتنی
۱۳- تپه- گاهی از مو نازک‌تر است- آب ایستاده-شهر زیارتی
۱۴-کاهگل-اکنون-کنایه از چیزی نخوردن
۱۵-نوعی بیماری روانی که موجب ایجاد وهم وخیال در فرد می‌شود-لوکس

عمودی

۱-تنهایی-اتمام حجت
۲-رساندن چیزی به کسی-جریان درهم هوا- همسر حضرت یعقوب
۳-هزار کیلو-زنگ بزرگ-روش انجام کار- ماده اصلی بتونه دیوار
۴-پایتخت اتریش-چاق شدن-سنگریزه
۵-دسته پمپ بنزین-گاری-گستردگی
۶- آماده و فراهم- فرزند محبوب- ظرف آبکشی
۷-فرق سر-چسبیده به سولقان-بازی نهایی
۸-دشنام-واحد شمارش یخ-علت و سبب- ساز توخالی
۹-هنرنمایشی-نااستوار-از لبنیات صبحانه
۱۰-ملی‌پوش عراقی پرسپولیسی-هم‌جنس- بسیارشوخی کننده
۱۱-نگهبانی-شهر پیامبر-فلاکت‌وخواری
۱۲-شش-خانه شعری-جای خلوت و آرام
۱۳-پهلوان-شهری در ایتالیا-خونابه-سردی
۱۴-زینت-دهلیز خانه-کنایه از شخص شجاع ونترس
۱۵-شکست خوردن و پراکنده شدن-نوزاد در کلام کودک
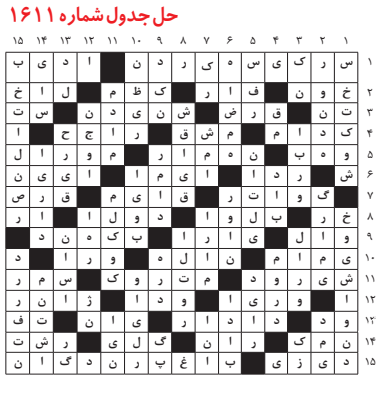
حل جدول شماره ۱۶۱۱